

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам намозларининг кайфияти (10-дарс)

05:00 / 09.01.2017 2770

10-дарс

14-Матн:

Белларини текис тутган ҳолда, бошларини кўтариб ҳам, тушуриб ҳам юбормас эдилар

14-Матннинг далиллари:

آنَثَدَحْ دَدَسُمْ آنَثَدَحْ وَ حِدَلْحَمْ نَبُكْ حَضْلِمْ صَاعْ وُبَأَ آنَثَدَحْ لَبْنَحْ نَبُدَمَحْ آنَثَدَحْ-
دَمَحْمِى نَرَبْحَأَ - رَفْعَجَنْبَا نَنْعَيِ - دِيَمَحْلِأَدْبَعْ آنَرَبْحَأَ - لَاقْ دَمَحْأَثِيَدَحْ آذَهَوَ - يَحَيِّ
لَلَلِلَلُوسَرَبْ أَحْصَنْمِنَرْشَعِي فَيِدِعَسِلِلَذِيَمُحْ أَبَأَتْعَمَسَلَأَقِإَطِعَنْبَ وَرْمَعْنَبَ
لَوْسَرَةَالَصَبْ مُكْمَلْعَأَنَأَذِيَمُحْ وُبَأَلَاقَدَاتَقَ وُبَأَمُونَمَ - مَلَسَوَهِيلَعَهِلَلَا يِلَصَ-
يَفَوَهِلَوَطَبَثِيَدَحَلَرَكَذَوَ...مَلَسَوَهِيلَعَهِلَلَا يِلَصَ-هِلَلَالَ

يَلَعْهِيَتَحَارُعَصَيِّوَعَكَرِيِّمُثِيَبِكِنَمَآمَهَبَيِذَاهِيِعَفَرِيِفُرِبَكِيِّ
عَمَسَ «لُوقَيِفُسَأَرُعَفَرِيِّمُثِعَنْقِيَالَوَهَسَأَرُبُصَيَالَفُلَدَتْعِيِّمُثِيَتَبَلْرُ
لُوقَيِّمُثِالَدَتْعِمَهِيَبِكِنَمَآمَهَبَيِذَاهِيِعَفَرِيِّمُثِ .» دَمَحْنَمَلُهِلَلَالَ
هِلَلَالَيِفَوَهِيَبْنَجْنَعْهِيَدِيِفَاجِيِفِصَرَأَلَا يِلَإِيَوَهِيِّمُثِ .» رَبْلَأَهِلَلَالَ

مَلَسَوَهِيلَعَهِلَلَا يِلَصَ-يَلَصُيِّنَأَكَآذَكَهَتْقَدَصَأُلَاقَ.

1. Муҳаммад ибн Амр ибн Атодан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўнта саҳобалари орасида Абу Ҳумайд Соъидий розияллоҳу анҳудан эшиитдим. Абу Қатода ҳам улардан бири эди. Абу Ҳумайд: “Мен сизларга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини таълим бераман”, деб узун ҳадисни зикр қилди. Унда жумладан қуйидагиларни айтди:

“Сўнг такбир айтиб, икки қўлларини кўкраклари баробаригача кўтардилар. Кейин рукуъ қилдилар ва икки қўлларини тиззаларига қўйдилар. Сўнг (белларини) тўғри тутиб, бошларини тушуриб ҳам, кўтариб ҳам юбормадилар. Кейин бошларини кўтариб: **“Самиъаллоҳу лиман ҳамидах”**, дедилар. Сўнгра ростланган ҳолда икки қўлларини кўкраклари баробаригача кўтардилар. Кейин: **“Аллооҳу Акбар”**, дедилар. Сўнгра (сажда учун) ерга йиқилдилар. (Саждада) икки қўллари билан биқинлари

орасини очардилар”. Ривоятининг охирида шундай деди: “Улар (яъни саҳобалар): “Тўғри айтдинг, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳудди шундай намоз ўқир эдилар”, дейишди”. Абу Довуд ривоят қилган ва ҳадис борасида ҳеч нарса демаган. Имом Нававий: “Ҳадис Муслим шартига кўрадир”, деган.

Ушбу ҳадис икки қўлни кўтариш сажда учун бўлганига далолат қиласди. Унда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон рукуъдан турсалар: “**Самиъаллоҳу лиман ҳамидаҳ**”, деганларидан кейин икки қўлларини кўтаришлари ва сажда учун ерга йиқилишлари айтилмоқда. Бу сажда учун қўл кўтаришдир.

۲- نْبُ نَمْثُعَ آنَثَدَحَ رِشِيَّحْ لِأَنْبُ دُيَرَ آنَثَدَحَ ، يَرَأْوَهُ أَلَّا نَأْدَعُ مُنْبُ رَفْعَجَ آنَثَدَحَ
هَلَلْ لِأَلْوُسَرَ لِأَقَ : لِأَقِ لِلْفَغْمَنْبِ هَلَلْ لِأَدْبَعَ نَعَ رَنَسْحَلَ لِنَعَ ، فَوْعَ آنَثَدَحَ رَمْثِيَّهُ لَا
رَهَلَلْ لِأَلْوُسَرَ آيِ : لِيَقِ ، هَتَالَصُ قَرْسَيِ نَمْسَانِلِأَقَرْسَأَ : مَلَسَ وَهَيَلَعُ هَلَلَا ىَلَصَ
لَخَبَ نَمْسَانِلِأَلْخَبَأَوْ ، آهَدُجُسَالَوْ ، آهَعُوكُرْمَتُي الِّ : لِأَقِ ؟ هَتَالَصُ قَرْسَيِ فَيَكَوْ
مَالَسَلَابَ

2. Абдуллоҳ ибн Муғаффал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “**Одамларнинг энг ўғриси намозидан ўғирлаганидир**”, дедилар. “Намозидан қандай ўғирлайди?” дейилди. У зот: “**Рукуълари ва саждаларини тугал қилмайди**.

Одамларнинг энг баҳили саломга баҳиллик қилган кишидир”, дедилар”. Табароний учликларда ривоят қилган. Ҳадиснинг рижоллари сиқалардир. (Мажмаъуз завоид 1/189). Ҳоким ҳам “Мустадрак”да (1/229) Абу Қатодадан ва Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳумолардан ривоят қилган. Санаднинг иккиси ҳам сахиҳдир. Заҳабий ҳам шуни тақрир қилган.

إِذَا وَهَرَطَ طَسَبَ عَكَرَ إِذَا - مَلَسَ وَهَيَلَعُ هَلَلَا ىَلَصَ - يَبْنِ لِأَنَّا كِ : لِأَقِ ءَارَبْ لِنَعَ
هَلَلْ بَقْلِأَلْبَقُ عَبَاصَهَجَ وَدَجَسَ

“Насбур Роя”да (1/197) Баро розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон рукуъ қилсалар белларини текис қилардилар ва қачон сажда қилсалар бармоқларини қиблага қаратар эдилар”. Буни Абул Аббос Сирож ўзининг “Муснад”ида ривоят қилган. “Дироя”, 50-саҳифа. Санади сахиҳдир.

يَيِّحِي نَبَّيِّلِعَ نَبِيِّيِّلِعَ نَعَرَفَعَ أَرْجُحُ نَبَّيِّلِعَ اَنَثَدَحَ
هَلَلَا لَوَسَرَنَأَيِّعَ فَارَنَبَأَعَافَرَ نَعَهَدَجَ نَعَ (هَيَبَا نَعَ) يَقَرْزَلِعَفَارَنَبَدَالَخَنَبَ
عَمُنَحَنَوْ : ئَعَافَرَلِاقَ ، اَمَوِيِّدَجَسَمَلَا يِفْسَلَاجَ وَهَأَمَنْيَبَ مَلَسَ وَهَيَلَعُ هَلَلَا ىَلَصَ
يَبَنَلَا ىَلَعَ مَلَسَفَ فَرَصَنَا مَثَ ، هَتَالَصُ فَحَأَفَ ، ىَلَصَفَ ، يَوَدَبْلَأَكُلَجَرُهَءَاجَهَذَا

عْجَرَافَ، كَيْلَعَ وَ: مَلْسُو هِيلَعَ هَلَلا إِلَصَّ يِبَنَلا لَاقَفَ مَلْسُو هِيلَعَ هَلَلا إِلَصَّ
 كَيْلَعَ وَ: لَاقَفَ، هِيلَعَ مَلْسُفَ ءَاجَ مَثَ، إِلَصَّ فَعَجَرَفَ لَصُتَ مَلَكَنِ إِفَ لَصَفَ
 يِتْأَيِ كَلَذَلُكَ، أَثَالَثَ وَأَنِي تَرَمَ (كَلَذَلَعَفَفَ)، لَصُتَ مَلَكَنِ إِفَ لَصَفَ عَجَرَافَ
 مَلْسُو هِيلَعَ هَلَلا إِلَصَّ يِبَنَلا إِلَعُ مَلَسُيَّافَ مَلْسُو هِيلَعَ هَلَلا إِلَصَّ يِبَنَلا
 لَصُتَ مَلَكَنِ إِفَ لَصَفَ عَجَرَافَ، كَيْلَعَ وَ: مَلْسُو هِيلَعَ هَلَلا إِلَصَّ يِبَنَلِإِلَوْقِيَفَ
 رَخَآ يِفُ لَجَرَلَا لَاقَفَ، لَصُيَ مَلُهَتَالَصَّ فَخَآ نَمَنَوْكِي نَأْمَهِيلَعَ رُبَكَوُسَانَلِإِفَاخَفَ
 إِلَيْتْمُقَ اَذَإِ، لَجَأَ لَاقَفَ، ئَطْحُأُو بِيِصُّ أَرَشَبَ آنَأَمَّنِإِفَ، يِنْمَلَعَو يِنْرَأَفَ كَلَذَ
 إِلَيْأَفَ نَاكَنِإِفَ، مَقَأَفَ دَهَشَتَ مُثَ، هَلَلَكَرَمَأَمَكَأَضَوَتَفَ ةَالَصَّلَا^١
 دَجَسَا مَثَ، اَمَئَأَقَلَدَتْعَا مَثَ، اَعَكَارَنَئِمَطَافَ عَكَرَمُثَ، هَلَلَهَوُرَبَكَو هَلَلَدَمْحَافَ^٢
 تَمَّتَ دَقَفَ كَلَذَلَعَفَ اَذَإِفَ، مَقَمَثَ، اَسَلَاجَنَئِمَطَافَ سَلَجَا مَثَ، اَدَجَاسَلَدَتْعَافَ^٣
 نَوْهَأَ اَذَهَ نَاكَو: لَاقَ، كَتَالَصَّ نَمَتَصَقَتْنَأَئِيِشَهُنَمَتَصَقَتْنَأَنَإِو، كَتَالَصَّ^٤
 بَهْدَتَمَلَو هَتَالَصَّ نَمَصَقَتْنَأَئِيِشَكَلَذَنَمُهَنَأَلَوَالَا نَمَمَهِيلَعَ^٥
 اَهَلُكَ^٦

3. Руфоъа ибн Рофеъ розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи
 васалламнинг бир куни масжидда ўтирганларини ривоят қиласади: “Биз у
 зот билан бирга эдик. Тўсатдан бадавийга ўхшаган бир киши келиб намоз
 ўқиди ва намозини енгил қиласди. Сўнг бурилиб, Набий соллаллоҳу алайҳи
 васалламга салом берди. Шунда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:
“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи), қайт намоз ўқи, сен намоз
ўқимадинг”, дедилар. У қайтиб, намоз ўқиди. Кейин келиб, у зотга салом
 берди. **“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи), қайт намоз ўқи, сен намоз**
ўқимадинг”, деб (мана шуни) икки ёки уч марта айтдилар. Ҳар сафар
 Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдиларига келиб салом берар,
 Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам эса: **“Сенга ҳам (Аллоҳнинг саломи),**
қайт намоз ўқи, сен намоз ўқимадинг”, дердилар. Одамлар хавотирга
 тушишди. Ким намозини енгил қиласа у намоз ўқимаган бўлиши уларга оғир
 келди. Ҳалиги киши бунинг охирида: “Менга кўрсатинг ва таълим беринг,
 мен дарҳақиқат бир башарман, тўғри ҳам қиласман, хато ҳам”, деди. Шунда
 у зот: **“Тўғри, қачон намозга турсанг, Аллоҳ буюрганидек таҳорат**
қил сўнг ташаҳҳуд айт. Кейин яна тур. Агар ўзингда Қуръон бўлса (
 уни қироат қил), **бўлмаса, Аллоҳга ҳамд, такбир ва таҳлил айт. Сўнг**
рукуъ қил, рукуъ ҳолда хотиржам бўл. Кейин қиём ҳолда тик тур.
Сўнг сажда қил, сажда ҳолида ростлан. Кейин ўтириг, ўтирган ҳолда
хотиржам бўл. Сўнгра тур. Қачон шуларни бажарсанг, намозинг
тугал бўлибди. Агар бундан бирор нарсага нуқсон етказсанг,
намозингга нуқсон етказибсан”, дедилар. Бу уларга аввалгидан кўра
 енгилроқ бўлди. Чунки ким мана шулардан бир нарсага нуқсон етказса,
 намозига нуқсон етказган бўлади. Унинг ҳаммаси (зое) кетган бўлмайди”.
 Термизий ривоят қиласади: “Руфоъанинг ҳадиси ҳасан ҳадисдир”, деган.

Ушбу ҳадис рукнларда ростланиш ва хотиржам туришнинг вожиблигига далолат қиласи. (Буни фиқҳда “таъдилу аркон” дейилади). Намоз рукнларининг ҳар бирини мукаммал бажариш вожибdir. Агар рукнлардан бирор нарсани есдан чиқариб тарк қиласа, унга саҳв саждаси вожиб бўлади. Агар қасддан тарк қиласа ҳаромга яқин макрух бўлиб, ўша намозни кароҳиятсиз бўлиши учун қайтадан ўқиши лозим бўлади. Лекин бу билан намози бузилган дейилмайди.

→Ҳадиси шарифдаги Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **“Сен намоз ўқимадинг”**, деган сўзларини далил қилиб, баъзилар намоздаги рукнларда ростланиш ва хотиржам туришни фарз, рукнлари тўла бажарилмаган намоз йўқнинг ҳукмидадир. Йўқ эса ботилдир, дейишади.

Бунга қуидагича жавоб берамиз:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Агар бундан бирор нарсага нуқсон етказсанг, намозингга нуқсон етказибсан”**, деган сўзлари билан нуқсонли намозни сифатладилар. Агар ботил бўлганида уни нуқсонли намоз деб номламасдилар. Шунингдек у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам намоз ўғрисининг намозини ҳам бузулган намоз эмас, балки нуқсонли намоздан деб санаганлар. Шундан маълум бўлишича, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ундан қайта ўқишини талаб қилганлари, намозининг бузулгани учун эмас, балки нуқсонсиз, кароҳиятсиз бўлиши учун эди. Саҳоба розияллоҳу анҳумлар ҳам шундай тушунишди. Демак у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг: **“Сен намоз ўқимадинг”**, деган сўзларини хатосиз, мукаммал намоз йўқмадинг, деган маънога ҳамл қилиш лозим бўлади. Яъни унинг намози ажри ва савоби мукаммал бўлган намоз эмас, балки нуқсонли намоз бўлди...

15-Матн:

Ва уч марта “Субҳана Роббиял Азийм”, дердилар. Энг ками шунча бўларди.

15-Матннинг далиллари:

لاق شمعالا نع هبعش انابن الاق دواد وب اانثدح نالیغ نب دومحم اانثدح-1
هـ " : ةفـيـذـح نـع رـفـز نـب ةـلـص نـع " درـوتـسـمـلـا نـع ثـدـحـي ةـدـيـبـع نـب دـعـس تـعـمـس
يـبـرـنـاحـبـس : هـعـوـكـرـيـفـ لـوـقـيـ نـاـكـفـ ، مـلـسـوـ هـيـلـعـ هـلـلـا ئـلـصـ يـبـنـلـا عـمـىـلـصـ
نـسـحـ ثـيـدـحـ اـذـهـوـىـسـيـعـ وـبـأـلـاقـ ...ئـلـعـالـا يـبـرـنـاحـبـس - : هـدـوـجـسـىـفـوـ ، مـيـطـعـلـاـ

حیحص

1. Ҳузайфа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. У Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга намоз ўқиди. У зот рукуъларида: “**Субҳаана Роббиял Азийм**”, саждаларида эса: “**Субҳаана Роббиял Аълаа**”, дердилар...”. Бу ҳадисни Термизий ривоят қилган ва: “Ҳадис ҳасан саҳихдир”, деган.

۲- آنَثَدَحَّا لِأَلْأَقِ - إِنْعَمْلَا - لِيَعْمَمْسِإِنْ بِسَوْمَ وَةَبْوَتْ وُبَأِعِبَرْلَا آنَثَدَحَّا
نَبَأَةَبْقُعْ نَعَوْمَعْ نَعَ - بُوْيَأَنْبَسَوْمَ مَلَسَ وُبَأِلَأَقِ - إِسَوْمَ نَعَ كَرَأَبْمَلَأَنْبَسَا
هَلَلَا ىَلِصَهَلَأَلُوْسَرَلَأَقِ (مِيَطَعْلَلَكَبَرَمَسَابَجَبَسَفَ) تَلَزَنَ ۳۰مَلَلَأَقِ رَمَاعَ
لَأَقِ (إِلْعَأَلَكَبَرَمَسَابَسَ) تَلَزَنَ ۳۰مَلَفَ مُكَعْوُكُرِى فَآهُولَعَجَا « مَلَسَوْهِيلَعَ
مُكَدُّجَسِى فَآهُولَعَجَا

2. Уқба ибн Омир (Жуҳаний) розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга: **“Фасаббиҳ бисми Роббикал Азийм”** (ояти) нозил бўлганида: “**Буни рукуъларингда айтинглар**”, дедилар. **“Саббихисма Роббикал Аълаа”**, нозил бўлганида эса: “**Буни саждаларингда айтинглар**”, дедилар”. Сайд ибн Мансур, Аҳмад, Абу Довуд, Ибн Можа ва Ҳоким ривояти. Ҳоким буни саҳих деган. Ибн Ҳиббон, Ибн Мордавайҳ ва Байҳақий ҳам ўзининг “Сунан”ида келтирган. (Шунингдек “Ад-Дуррул Мансур”да ҳам келган. 1/168)

→ Имом Муслим ривоят қилган икки ҳадис ҳақида:

۱- دُيَعَسْ آنَثَدَحَّ يِدْبَعْلِرْشَبُنْبُدْمَحْمُمْ آنَثَدَحَّ يِبَأَنْبَرْكَبُوْبَأَانَثَدَحَّ
هُتَأَبَنَةَشَئِأَعَنَأَرِيَحَشَلَأَنْبَهَلَلَدْبَعْنَبَفَرَطْمُنَعَهَدَاتَقُنَعَهَبُورَعَيِبَأَنْبَسَ
حُوْبُسَ وَدُوْجُسَ وَعُوكُرِى فُلُوْقَيَنَأَكَمَلَسَوْهِيلَعَهَلَلَأَلُوْسَرَنَأَ
حَوْرَلَأَوَهَكَيَالَمَلَأَبَرَسَوْدُقَ

Оиша розияллоҳу анҳо хабар берди: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам рукуъ ва саждаларида: **“Суббуҳун Қуддусун Роббул Малаааикати вар Рух”**, дер эдилар”.

۲- هَدُوْجُسِ يِفُلُوْقَيَنَأَكَ، مَلَسَوْهِيلَعُهَلَلَأَنَأَ، هَرِيَرُهِ يِبَأَنَعَ
مُلْسُمُهَجَنَأَهَرَسَوْهَتَيَنَالَعَ، هَرَخَأَوَهَلَلَأَوَ، هَلَجَوُهَقَدَ، يِبَنَدِيَلَرَغَهَلَلَأَ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам саждаларида: **“Аллооҳуммағлий замбий куллаху, дикқаху ва жиллаху ва аввалаху ва аахироҳу ва алааниятаху ва сирроҳу”**, дер эдилар”.

Бу ҳадислардаги зикрларни нафл намозларда айтганлар. Агар фарз намозларда ҳам айтганлар дейилса, бу нодир ҳолларда бўлганига ҳамл қилинади.